

HEGYKÖZSÉGEK

Nemzeti Tanácsa, Terméktanács

1076 Budapest, Thököly u. 18. II. em.

Telefon: 413 – 7527, 413 – 7528

e-levél: hnt@mail.datanet.hu - www.hnt.hu

TÁJÉKOZTATÓ A BOROK FORGALOMBAHOZATALÁRÓL ÉS A BOROK MINTAVÉTELÉNEK RENDJÉRŐL

Készítette: Brazsil Dávid
Hegyközségek Nemzeti Tanácsa

Átolvasta:
Horváth Csaba, főtitkár
Hegyközségek Nemzeti Tanácsa

A 127/2009 FVM rendeletet módosító 64/2010 (V.12.) FVM rendelettel megváltozott a borok forgalomba hozatalához kapcsolódó korábbi szabályok egy része. A jogszabály alapvetően azzal a szemlélettel készült, hogy figyelembe vette azokat a forgalomba hozatali eljáráshoz kapcsolódó észrevételeket, amelyeket a termelők jeleztek a hegyközségek felé. Annak érdekében, hogy egyértelműek legyenek a változások, ebben a tájékoztatóban kívánjuk pontosítani a vonatkozó szabályokat a hegybírók és a termelők részére.

2010. május 15-től megváltozott a borászati termékek mintavételének rendje a borok forgalomba hozatala esetén úgy, hogy az oltalom alatt álló eredetmegjelölés (OEM) és oltalom alatt álló földrajzi jelzéses (OFJ) borokra több esetben speciális szabályokat határoztak meg. Ezért szükségesnek tartjuk jelen tájékoztatóban áttekinteni a 127/2009 FVM rendelet mintavételi szabályait általában a borászati termékek esetében.

Legfontosabb változások között kell kiemelni:

- *3 db, minimum 0,5 literes mintát kell analitikai vizsgálatra benyújtani a Mezőgazdasági és Szakigazgatási Hivatal Központ Borminősítési Igazgatóság (Továbbiakban: MgSzHK-BI) részére valamennyi borászati termék esetében;*
- *Amennyiben az MgSzHK-BI végzi a borok érzékszervi minősítését (FN, valamint HBB nélkül működő OEM és OFJ termékek), akkor is csak 3 db mintát kell leadni;*
- *Ellenmintát minden termelő szabadon kérelmezhet az MgSzHK-BI -tól a minta leadásakor;*
- *Megszűnt hegybíró jelenlétében történő kötelező mintavételezés az OEM boroknál (kivételek, ha a HBB működési szabályzata, borvidéki rendtartás, eredetvédelmi rendelet mást nem ír elő);*
- *A mintavételről készült jegyzőkönyvet helyettesítheti az MgSzHK-BI által rendszeresített megrendelő lap;*
- *A palackállósági próba nem része a borok minősítésének;*

Újra felhívjuk a figyelmet arra, hogy az Európai Unió borreformja átalakította a minősítési kategóriák eddigi rendszerét. 2009. augusztus 1-től az alábbi új kategóriákat vezették be:

1. földrajzi jelzéssel ellátott borászati termékek:
 - a) oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel ellátott borászati termékek (OEM),
 - b) oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel ellátott borászati termékek (OFJ)
2. földrajzi jelzés nélküli borászati termékek (FN)

A fenti változás nem jelenti azt, hogy meglévő elnevezéseinket a magyar gazdák nem használhatnák a továbbiakban. Átmeneti rendelkezésként jelenik meg a közösségi szabályozásban, hogy a 2009. július 31-én létező borkategóriák automatikusan a következő új kategóriáknak felelnek meg:

Minőségi bor = Oltalom alatt álló eredet-megjelölésű bor (OEM)

Védett eredetű bor = Oltalom alatt álló eredet-megjelölésű bor (OEM)

Tájbor = Oltalom alatt álló földrajzi jelzésű bor (OFJ)

Asztali bor = Földrajzi jelzés nélküli bor (FN)

Ezeket az új kifejezéseket szó szerint („oltalom alatt álló eredetmegjelölés” „oltalom alatt álló földrajzi jelzés”), ebben a formában kell jelölni, nem rövidíthetők. *Lehetőség* nyílik azonban valamilyen toldalékkal vagy kifejezéssel (akár a termék kategória nevével) kiegészíteni őket (például: „oltalom alatt álló eredetmegjelölésű bor”, vagy „oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel ellátott pezsgő”). A forgalomba hozó (illetve a védett eredetű borokról szóló rendeletek, vagy a termékleírások) döntésének függvényében **helyettesíthetők** egy-egy szinonim névvel.

Szinonim nevek

Az „oltalom alatt álló eredetmegjelölés” szinonim nevei:

- „**védett eredetű bor**”: csak a miniszteri rendeletben kihirdetett eredetvédelmi szabályzattal rendelkező védett eredetű borok (*Debrői Hárslevelű, Eger, Egerszóláti Olaszrizling, Izsáki Arany Sárfehér, Káli, Somlói, Somlói Arany, Somlói Nászéjszakák bora, Tihany, Tokaji borkülönlegességek, Villányi védett eredetű borok*¹) valamint a már elfogadott termékleírással rendelkező OEM-borok esetén használható
- „**minőségi bor**”: csak minden más OEM-bor esetén használható (*Badacsony, Balaton, Balatonboglár, Balaton-felvidék, Balatonfüred-Csopak, Bükk, Csongrád, Duna, Etyek-Buda, Hajós-Baja, Kunság, Mátra, Mór, Nagy-Somló, Neszmély, Pannon, Pannonhalma, Pécs, Sopron. Szekszárd, Tokaji alapborok, Tolna, Villányi minőségi bor, Zala*²), addig az évjáratig, amíg a termékleírást el nem fogadják és azt alkalmazni nem kell.

Tehát a példában szereplő Balatonfüred-Csopaki boron a termékleírás alkalmazásáig minden évjáraton a „minőségi” szó, a termékleírás alkalmazását követő évjáratától kezdve a „védett eredetű bor” a megfelelő szinonim kifejezés.

Az „oltalom alatt álló földrajzi jelzés” szinonim neve: **tájbor**.

Fontos megjegyezni, hogy a fenti szinonimák Magyarország számára csak magyarul vannak bejegyezve hagyományos kifejezésként. A „quality wine” kifejezés így tehát nem helyettesíti

¹ 2010. május 20-ai állapot szerint

² 2010. május 25-ei állapot szerint

a „minőségi bor” kifejezést. Ráadásul egyébként is csak az Egyesült Királyságban termelt boron lehet feltüntetni, mivel ez egy oltalom alatt álló hagyományos kifejezés.

2009. augusztus 1-től oltalom alatt álló eredetmegjelölés kategóriába tartozó elnevezések:

1. Badacsony	12. Etyek-Buda	24. Somlói
2. Balaton	13. Hajós-Baja	25. Somlói Arany
3. Balatonboglár	14. Izsáki Arany Sárfehér	26. Somlói Nászéjszakák bora
4. Balatonfüred-Csopak	15. Káli	27. Sopron
5. Balaton-felvidék	16. Kunság	28. Szekszárd
6. Bükk	17. Mátra	29. Tihany
7. Csongrád	18. Mór	30. Tokaj
8. Debrői Hárslevelű	19. Nagy-Somlói	31. Tolna
9. Duna	20. Neszmély	32. Villány
10. Eger	21. Pannon	33. Zala
11. Egerszóláti Olaszrizling	22. Pannonhalma	
	23. Pécs	

OFJ kategóriába tartozó borelnevezések:

1. Alföld	8. Észak-Dunántúl
2. Balatonmelléki	9. Felső-Magyarország
3. Dél-Alföld	10. Nyugat-Dunántúl
4. Dél-Dunántúl	11. Tisza melléki
5. Duna melléki	12. Tisza völgyi
6. Dunántúl	13. Zemplén
7. Duna-Tisza közí	

A bortörvény (2004. évi XVIII. törvény – *Btv.*) és végrehajtási rendelete értelmében **a borok forgalomba hozatalának kérelméhez** az alábbi dokumentumokra van szükség:

- analitikai vizsgálat
- érzékszervi bírálat eredménye (Ha a bor minősítését HBB végzi)
- bor származási bizonyítvány
- mintavételi jegyzőkönyv/ vagy megrendelő adatlap

1. A borok forgalomba hozatalához szükséges minták biztosítása

Továbbra is minden borászati termék és minden kategória (OEM, OFJ, FN) esetén a termék forgalomba hozatalához a mintákat a forgalomba hozó (pl. termelő, importőr stb.) biztosítja, és gondoskodik azok lezárásáról és azonosításáról.

A Helyi Borbíráló Bizottság (HBB) működési szabályzata vagy a borvidéki rendtartás, esetleg védett eredetű borokról szóló rendelet előírhatja, hogy az OFJ vagy OEM borászati termékek forgalomba hozatalához szükséges mintát a forgalomba hozó:

- a hegybíró jelenlétében veheti meg, és a hegybíró zárja le;
- önállóan veszi meg, zárja le, és a hegybíró ellenjegyzí a forgalomba hozó lezárását.

Tehát amennyiben a HBB működési szabályzata, vagy a borvidéki rendtartás nem írja elő, úgy az OFJ és az OEM borok mintavételezését, lezárását és a mintavételi jegyzőkönyv kitöltését is a forgalomba hozó végzi el.

Amikor a forgalomba hozatalhoz szükséges mintákat vesszük, mintavételi jegyzőkönyvet kell kiállítani. Ez a kötelezettség független attól, hogy a hegybíró jelen van-e a mintavételezésnél. A mintavételi jegyzőkönyvnek az alábbi adatokat kell tartalmaznia:

- előállító nevét;
- mintavétel helyét, és időpontját;
- mintavevő aláírását;
- borszármazási bizonyítvány számát;
- minta azonosítóját

Fontos könnyebbséget jelent, hogy a mintavételi jegyzőkönyvet helyettesítheti a borászati hatóság (MgSzhK-BI) által kiadott forgalomba hozatali engedély iránti kérelmet tartalmazó nyomtatvány.

Továbbra is lehetőség nyílik arra, hogy a mintavételi jegyzőkönyvet a hegybíró - a HEGYÍR rendszerből - a forgalomba hozó részére kinyomtassa, amely tartalmazza a forgalomba hozandó tételre vonatkozó adatokat.

A legalább 0,5 liter űrtartalmú mintákat úgy kell lezárni, hogy annak tartalmához a zár megsértése nélkül ne lehessen hozzá férni. A lezárás lehetséges módjai:

- pecsét,
- viaszpecsét,
- zsugorfólia vagy
- kengyelszerűen elhelyezett ragasztószalag,

A minta címkéjén vagy a lezáráson fel kell a mintavételi jegyzőkönyv sorszámát. Abban az esetben, ha a forgalomba hozó a mintavételi jegyzőkönyvet a minősítési kérelem formanyomtatvánnyal („OBI megrendelő adatlap”) helyettesíti, úgy a mintára vagy a lezárásra a borszármazási bizonyítvány számát kell felírni.

500 hl feletti tétel forgalomba hozatala esetén hatósági mintavétel szükséges, vagyis az MgSzh borászati felügyelője veszi a mintát, melynek lezárásáról a borászati felügyelő gondoskodik.

2. A forgalomba hozatalhoz szükséges mintaszám

A borászati termékek forgalomba hozatalához szükséges mintaszám esetében általános szabály, hogy:

- **3 palack** szolgálja az **analitikai** vizsgálatokat;
- ha az adott OFJ vagy OEM borászati termék **érzékszervi minősítését** Helyi Borminősítő Bizottság végzi, úgy a HBB-hez számára annyi minta leadása szükséges, amennyit a HBB működési szabályzata meghatároz.
- a termelő igényt tarthat **ellenmintára**. Ebben az esetben a forgalomba hozónak annyi mintával kell többet leadnia az analitikai minősítést végző (MgSzhK-BI) részére, amennyit meg akar tartani. Ezekből a mintákból a szükséges számú mintát a MgSzhK-BI ellenjegyzi, hitelesíti annak lezárását, majd visszaadja a forgalomba hozó részére. A minták megőrzése, tárolása a forgalomba hozó felelősségefelelőssége.

Ezúton hívjuk fel a termelők figyelmét, hogy lehetőség szerint legalább 1 ellenmintát őrizzenek meg a későbbi vitás esetek tisztázása érdekében!

FN borászati termékek, és olyan OEM és OFJ termékek esetén, ahol nincs HBB, az analitikai vizsgálatra leadott minták szolgálnak az érzékszervi minősítésre a borászati hatóságnál. **Tehát ebben az esetben is csak 3 mintát kell a borászati hatóság részére leadni.**

A minták egyenként legalább 0,5 liter mennyiségű terméket tartalmaznak.

3. A mintavétel szabályai

A mintavétel során meg kell állapítani a tétel mennyiségét és a tárolás körülményeit, meg kell határozni a mintavétel módját. Meg kell határozni a minták számát a forgalomba hozatal kiszerezésének és az ellenminta számának függvényében és a minták mennyiségét (minimum 0,5 liter/minta).

A mintavételhez csak tiszta eszközt lehet használni, és azt a mintavétel előtt a mintázandó termékkel legalább kétszer át kell öblíteni.

A termékből véletlenszerűen kell mintát venni. Tartályban, tartálykocsiban lévő termékből húzott mintát, a szállítóhordókból pedig - azonos tétel esetén - átlagmintát kell venni. Vezetékből mintát venni nem szabad.

Átlagmintát több tartályból álló tétel esetén veszünk az egyes tartályokból úgy, hogy azok térfogatának arányában elkülönített és összekevert mintát kapjunk.

Húzott minta vétele során a tartályban lévő tétel minden rétegéből, a mintavételhez használt eszköz egyenletes mozzgatásával, húzásával veszünk mintát.

A forgalombahozatali engedély igénylése előtt lepalackozott tételek esetén a lepalackozott tételből kell véletlenszerűen, a szükséges mintaszámú mintát kiválasztani.

4. Érzékszervi vizsgálatok

Az OEM valamint (minőségi borok) OFJ borászati termékek esetében addig, amíg nem készül el a termékleírás és nem áll fel a HBB, a forgalomba hozó az MgSzHK BI -hez küldi a bort érzékszervi bírálatra. A bírálathoz, az MgSzHK-BI részére, a 3 db analitikai vizsgálatra szolgáló mintán túl, további minta leadás nem szükséges.

Amennyiben ezen OEM vagy OFJ borászati termékeken, a forgalomba hozó, az alábbi korlátozottan használható kifejezés, hagyományos kifejezés valamelyikét kívánja feltüntetni, akkor a borászati hatóság joggyakorlata alapján, az adott tétel érzékszervi minősítésére az MgSzHK-BI az **Országos Borszakértő Bizottságot (OBB)** kéri fel. Az OBB minden hónap első keddjén minősíti érzékszervileg a beküldött tételeket. Az itt közölt lista a legfontosabb OBB elé kerülő elnevezéseket és kategóriákat tartalmazza.

- Hagyományos kifejezés:

1234/2007/EK Tanácsi rendelet hagyományos kifejezéseket OEM és OFJ borok esetében lehet használni:

- Késői szüretelésű bor
- Válogatott szüretelésű bor

Szekszárd OEM borok esetében használható hagyományos kifejezés:

- Bikavér

- Egyéb korlátozottan használható kifejezések:

Kifejezés	Borászati termékek, melyek címkéjén a kifejezés feltüntethető
„jégbor”	OEM, OFJ bor
„töppedt szőlőből készült bor”	Bor, OEM, OFJ
főbor	Bor OEM
Szemelt	Bor OEM OFJ

- Egyéb borászati termék kategória:

- Túlérett szőlőből készült bor

Az OEM borok esetén, amelyek védett eredetű szabályzattal és HBB-vel rendelkeznek, a mintát az illetékes HBB-hez kell beküldeni érzékszervi bírálatra. A meglévő HBB-k csak azokat a termékeket bírálhatják, amire az eddigi felhatalmazásuk szól. Tehát pl. Tokaji furmintot továbbra is az MgSzhK BI-hez kell vinni, a Tokaji borkülönlegességeket pedig a TBB-hez (ahogy elkészül a termék leírás és akkreditálják az új TBB-t, akkor már minden Tokaji eredetmegjelöléssel ellátott bort a TBB fogja vizsgálni.)

Amennyiben az adott tétel „nem megfelelt” minősítést kap a HBB-nél, úgy az OEM és OFJ borok érzékszervi minősítésének másodfokú hatósága az OBB.

FN borok érzékszervi bírálatát továbbra is csak az MgSzhK BI végzi.

5. Analitikai vizsgálatok

A borok forgalomba hozatalához egységesen (nincs különbség hazai, EU és harmadik országban történő forgalomba hozatal között) az alábbi analitikai vizsgálatok elvégzése kötelező:

- összes alkoholtartalom
- tényleges alkoholtartalom
- összes cukortartalom (fruktózban és glükózban kifejezve beleértve a szacharóz esetleges mennyiségeit is a gyöngyözőborok, habzóborok és pezsgők esetében),
- összes savtartalom
- illósavtartalom
- összes kén-dioxid-tartalom
- szén-dioxid nyomás (gyöngyözőborok, habzóborok és pezsgők esetén)
- sűrűség
- összes extrakt
- cukormentes extrakt tartalom
- szabad kén-savtartalom
- malvidin-diglukozid tartalom (vörösborok esetén, ideértve rozé borokat is)
- hamutartalom
- pH érték

Amint a fenti táblázatból kitűnik, a minősítés során nem különböztetik meg a bort annak kiserelése szerint (kannás, palackos), illetve egy minősítéssel a világ minden országában forgalomba hozható a bor. Harmadik országokban az adott célország borszabályozása előírhat még további paramétereket, de azt egyedileg, a kötelező paraméterek vizsgálatán felül a megrendelő adatlapon kell kérnie a forgalomba hozónak.

6. Forgalomba hozatali engedély kérelmezése

Az MgSzhK BI-hez benyújtott **forgalomba hozatali engedély iránti kérelemhez** az alábbiakat kell csatolni:

a) a **bor származási bizonyítványát** (speciális: minden Tokaj OEM esetén a bor származási bizonyítványon rajta kell lenni a hegyközségi tanács névhasználati engedélyének).

b) **mintákat** az analitikai vizsgálathoz és az érzékszervi vizsgálathoz, a HBB-vel nem rendelkező OEM-sel ellátott borok, OFJ és FN borok esetén. (amennyiben valamely EU tagország által akkreditált laboratórium végzi el az előírt analitikai vizsgálatokat, akkor elegendő ezek jegyzőkönyvét csatolni, nem kell minta)

c) HBB-vel rendelkező OEM és OFJ-k esetén a HBB titkára által kiadott, a bor érzékszervi vizsgálaton való megfelelést tanúsító **jegyzőkönyvet**,

d) mintavételi jegyzőkönyvet

A forgalomba hozatali engedély igazgatási szolgáltatási díját az MgSzhK-BI-nél az engedély kérelemmel egyidejűleg, előre kell megfizetni.

A díjszabással, valamint a forgalombahozatali engedély kérelmezésével kapcsolatos naprakész tudnivalók az MgSzh Központ honlapján találhatóak (www.mgsh.gov.hu).

Jogi nyilatkozat

Jelen útmutató nem helyettesíti, hanem pusztán magyarázza és összefoglalja a benne idézett jogszabályok rendelkezéseit. Bármilyen eltérés vagy jogvita esetén az idézett jogszabály szövege tekintendő irányadónak.